

سازمان جهانی تجارت WTO

چالش‌ها و راهکارهای
پیش‌روی
جمهوری اسلامی ایران

نویسنده:
عباس ثابتي

سرشناسه: ثابتی، عباس، ۱۳۵۶ -

عنوان و نام پدیدآور: سازمان جهانی تجارت (WTO) : چالش‌ها و راهکارهای پیش‌روی جمهوری اسلامی ایران / نویسنده عباس ثابتی.

مشخصات نشر: تهران: بهین، ۱۳۹۶.

مشخصات ظاهری: ۱۲۱ ص.

شابک: ۹-۱۶-۶۳۷۸-۶۰۰-۹۷۸-۱۲۰۰۰۰ ریال

وضعیت فهرست نویسی: فیپا

موضوع: سازمان جهانی تجارت

World Trade Organization : موضوع

موضوع: ایران - سیاست اقتصادی

Iran -- Economic policy : موضوع

موضوع: ایران - سیاست بازرگانی

Iran -- Commercial policy : موضوع

رده بندی کنگره: ۱۲۳ / ۵۱۸۵ / JZ

رده بندی دیویی: ۳۸ / ۹۲

شماره کتابشناسی ملی: ۱۶۶۱۰ / ۴

سازمان جهانی تجارت (WTO)، چالش‌ها و راهکارهای پیش‌روی جمهوری اسلامی ایران

نویسنده: عباس ثابتی

شابک: ۹-۱۶-۶۳۷۸-۶۰۰-۹۷۸

صفحه‌آرایی و طراحی جلد: شیوا شجاعی

لیتوگرافی: گلفام

چاپ: اول ۱۳۹۶

شمارگان: ۳۰۰ جلد

قیمت: ۱۲۰۰۰ تومان

انتشارات بهین

تهران، خیابان کریم‌خان زند، خیابان سنایی، کوچه سیزدهم، پلاک

۴، واحد ۱

تلفن: ۰۹۱۲۸۱۸۵۵۶۴ / ۸۸۳۴۴۰۵۵ / دورنگار: همراه

کد پستی: ۱۵۸۵۷۷۵۱۱۳

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است.

فهرست

۹	پیشگفتار.....
۱۱	فصل اول.....
۱۱	چارچوب علمی.....
۱۱	مقدمه.....
۱۳	۱. منافع ملی.....
۱۳	۲. منافع ملی در عصر جهانی شدن.....
۱۷	دیدگاهها و نظریات درمورد منافع ملی و منافع فراملی.....
۲۱	سازمان‌های بین‌المللی.....
۲۵	فصل دوم.....
۲۵	تاریخچه سازمان جهانی تجارت (WTO).....
۲۷	موافقت نامه عمومی تعرفه و تجارت (GATT) و اهداف آن.....
۲۹	نحوه ظهور و دوران اوج WTO.....
۳۰	ساختار تشکیلاتی سازمان جهانی تجارت.....
۳۳	چگونگی فعالیت ارکان سازمان جهانی تجارت.....
۳۴	اهداف و اصول سازمان جهانی تجارت.....
۴۰	نحوه عضویت در WTO.....
۴۳	سازمان جهانی تجارت (WTO) و نگرشهای متفاوت به آن.....
۴۵	ده دلیل مخالفان سازمان جهانی تجارت :.....
۴۹	فصل سوم.....
۴۹	متن کامل اساسنامه سازمان جهانی تجارت WTO.....
۴۹	ماده ۱: تأسیس سازمان.....
۴۹	ماده ۲: حوزه فعالیت سازمان جهانی تجارت.....
۵۰	ماده ۳: وظایف سازمان جهانی تجارت.....
۵۱	ماده ۴: ساختار سازمان تجارت جهانی.....
۵۲	ماده ۵: رابطه با سازمان‌های دیگر.....
۵۲	ماده ۶: دبیرخانه.....
۵۳	ماده ۷: بودجه و سهمیه‌ها.....
۵۳	ماده ۸: وضعیت سازمان جهانی تجارت.....
۵۴	ماده ۹: تصمیم‌گیری.....

ماده ۱۰: اصلاحات.....	۵۵
ماده ۱۱: اعضای اصلی.....	۵۷
ماده ۱۲: الحاق.....	۵۷
ماده ۱۳: عدم اجرای موافقت‌نامه‌های تجاری چند جانبه میان اعضای خاص.....	۵۸
ماده ۱۴: قبولی، لازم الاجرا شدن و سپردن.....	۵۸
ماده ۱۵: خروج.....	۵۹
ماده ۱۶: مقررات متفرقه.....	۵۹
فصل چهارم.....	۶۱
نگاهی اجمالی به نمونه‌هایی از موافقت‌نامه‌های WTO.....	۶۱
موافقت‌نامه موانع فنّی، فرا راه تجارت در WTO.....	۶۱
نظام یارانه‌ها و اقدامات جبرانی در سازمان جهانی تجارت.....	۶۴
سازمان جهانی تجارت و «ترتیب با تجاری منطقه‌ای».....	۷۴
فصل پنجم:.....	۷۵
ایران و عضویت در سازمان جهانی تجارت.....	۷۵
مراحل عضویت ایران در سازمان جهانی تجارت.....	۷۷
دلایل تمایل جمهوری اسلامی ایران برای پیوستن به سازمان جهانی تجارت.....	۷۹
اولویت‌ها و اهداف ایران در پیوستن به سازمان جهانی تجارت.....	۸۱
تهدیدها.....	۸۳
فرصت‌ها.....	۸۵
سیاست‌های موردنیاز.....	۸۷
فصل ششم.....	۹۱
موانع و چالش‌های کلی عضویت ایران در سازمان جهانی تجارت:.....	۹۱
۱. موانع و چالش‌های دیپلماتی اقتصادی پیش روی ایران در (WTO).....	۹۱
۲. موانع و چالش‌های کلان اقتصادی و تجاری پیش روی ایران در WTO.....	۹۶
۳. موانع و مشکلات قانونی سد راه حضور فعال در بازرگانی و تجارت بین الملل.....	۸۱
فصل هفتم.....	۱۰۹
عمر نتیجه‌گیری.....	۱۰۹
پایان.....	۱۱۲
منابع و ماخذ.....	۱۱۳
اسامی کشورهای عضو سازمان جهانی تجارت.....	۱۱۶
نمایه.....	۱۲۰

پیشگفتار

فرایند جهانی شدن امروز در سطح بین‌الملل به طور جدی از جانب سازمان ملل متحد و سازمان‌های تخصصی وابسته به آن مورد حمایت قرار گرفته و به پیش برده می‌شود. در بعد اقتصادی جهانی‌سازی، به طور مشخص می‌توان مشاهده نمود که سه سازمان بین‌المللی صندوق بین‌المللی پول، بانک جهانی و سازمان جهانی تجارت به عنوان سازمان‌های تخصصی در حیطه اقتصاد، سیاست‌هایی را در پیش گرفته‌اند که کاملاً در راستای جهانی کردن اقتصاد قرار دارند و چون این سازمان‌ها به نوعی نقش هماهنگ‌کننده اقتصاد جهانی را برعهده دارند، لذا با استفاده از ابزارهایی که در اختیارشان قرار دارد، کشورهای مختلف جهان و به ویژه کشورهای در حال توسعه را به سمت سیاست‌هایی که در پیش گرفته‌اند، سوق می‌دهند. و کشوری که در راستای این سیاست‌ها حرکت نکند به انحای مختلف تحت فشار قرار می‌گیرد.

در فرایند جهانی شدن و سیاست‌موانقی که این سازمان‌ها در پیش گرفته‌اند نیز، این فشار وجود دارد. به بیان دیگر، عملکرد سازمان‌های مذکور نوعی اجبار را برای حضور اقتصادهای ملی در فرایند اقتصاد جهانی باعث می‌شود و هر نسو که بنا به هر دلیل آمادگی حضور در این فرایند را نداشته باشد، خود را در مسیر انزوا می‌بیند. به عنوان مثال اگر کشوری به عضویت سازمان جهانی تجارت، که متولی اصلی تجارت آزادانه و تحرک کالاها و خدمات در سطح جهان است، درنیايد عملاً قادر به رقابت صادراتی و حضور موفق در بازارهای جهانی نخواهد بود. از طرف دیگر، ممکن است عضویت این کشور در سازمان مذکور منجر به از یاز رفتن بسیاری از صنایع نوپا در این کشور شود و همین تناقض، کشور مذکور را به شدت تحت فشار قرار می‌دهد. در حقیقت هرگونه قدرت تعدیل زمانی را از این کشور سلب می‌نماید. بانک جهانی نیز راهی وام به کشورهای نیازمند را عمدتاً مشروط به اجرای سیاست‌های آزادسازی و خصوصی‌سازی نموده که نوعی اجبار برای کشورهای نیازمند محسوب می‌شود. صندوق بین‌المللی پول هم به واسطه مشاوره و ارائه راهکارهایی که به کشورهای مختلف ارائه می‌دهد، حرکت به سمت جهانی شدن را تشویق می‌نماید. سوق دادن سریع اقتصادهای ملی به سمت اقتصاد جهانی، قدرت تعدیل زمانی را از آنها گرفته و این کشورها را مجبور می‌کند، در دوره‌ای کوتاه پا به عرصه اقتصاد جهانی بگذارند، که این امر می‌تواند تبعات منفی گسترده‌ای برای این کشورها در پی داشته باشد. از جمله این تبعات می‌توان به از میان رفتن صنایع نوپا، افزایش بیکاری، بالا رفتن تورم، گسترش فساد مالی و اداری، افزایش فاصله

طبقاتی و ... اشاره نمود. به علاوه باید توجه داشت که اصولاً مواجهه اقتصادهای ملی با مشکلاتی از این دست به طور کامل بستگی به خصوصیات اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی هر کشور دارد. در کشوری که آمادگی این حضور را داشته باشد، عملاً چنین حضوری باعث افزایش منافع خواهد شد و ممکن است هیچ کدام از مشکلات مذکور رخ ننماید اما هرچه آمادگی یک کشور برای حضور در اقتصاد جهانی کمتر باشد، تبعات منفی آن بیشتر و عمیق‌تر خواهد بود.

صحبت از GATT مخصوصاً هم اکنون که به تاریخ پیوسته است نمی‌تواند چندان مفید فایده باشد. به همین خاطر با ذکر دو مشکل که همواره موافقت‌نامه عمومی و تعرفه و تجارت (GATT) با آن درگیر بود به مرحله ایجاد WTO خواهیم پرداخت. اولاً اینکه حدود نیمی از کشورهای جهان مثل اکثر دول کمونیست به عضویت این موافقت‌نامه درنیامده بودند. در نتیجه روابط تجاری GATT با دول غیرعضو کمونیست یا غیر آن که نصف جهان را شامل می‌شدند، به دشواری به انجام می‌رسید و در ثانی درس صحتی در طول مدت حیات موافقت‌نامه مذکور موانع زیادی برای صادرات دول در حال توسعه ایجاد کرده بودند که باعث ناخشنودی این کشورها شده بود.

به هر حال در اول ژانویه ۱۹۹۵ سازمان جهانی تجارت تأسیس شد. دو سال قبل از آن در ۱۵ دسامبر ۱۹۹۳ دور اروگوئه پایان یافته بود در طی اجلاس مراکش در آوریل ۱۹۹۴ سند نهایی این دور به امضا رسیده بود.

با این وصف WTO جانشین GATT نرد. سازمان جهانی تجارت سازمانی شد که تعهدات قراردادی اعضا و نحوه اجرای قوانین و مقررات تجاری داخلی توسط دولت‌ها را مقرر می‌کرد. همچنین این سازمان به عنوان مجمعی در جهت ایجاد روابط تجاری درآمد. بر عکس GATT که تنها در تجارت کالا مشغول بود WTO حیطه کاری خویش را گسترش داد و با ایجاد سه رکن و اختصاص آن به بخش‌های متفاوت، گسترش قابل توجهی به فعالیت‌های خویش داد. **کمیته تجارت کالا**، **کمیته تجارت خدمات و کمیته تجارت افکار و حقوق مالکیت معنوی** در این زمینه تأسیس گردید. این سازمان تازه تأسیس وظایف مهمی بر عهده گرفته، وظایف هم‌پایه مدیریت و اجرای موافقت‌نامه‌های چندجانبه، ایجاد مجمعی برای مذاکرات چندجانبه، تلاش در جهت حل و فصل اختلافات تجاری اعضا، نظارت بر سیاست‌های اقتصادی و تجاری اعضا و همکاری با سازمان‌های اقتصادی دیگر در تنظیم سیاست اقتصادی جهان است.